

รายงานการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการพัฒนาตนเองของพยาบาลวิชาชีพ กับประสิทธิผลของหอผู้ป่วย โรงพยาบาลทั่วไป เขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 17

สุดฤทัย พสภักดิ์*

เรณูการ์ ทองคำรอด**

ดร. พูลสุข หิงคานนท์***

ดร. สุภมาศ อังศุโชติ****

Pasokpukdee, S., Thongkumrod, R., Hingkanont, P., & Aungsuchoti, S.

The relationship between the self development behaviors of professional nurses and effectiveness of ward at General Hospitals, the inspection of Public Health Region 17

Thai Journal of Nursing, 61(2), 28-33, 2012.

Key Words: Professional Nurses, Self Development Behaviors, Effectiveness of Ward.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการพัฒนาตนเองของพยาบาลวิชาชีพ ประสิทธิภาพของหอผู้ป่วย และความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการพัฒนาตนเองของพยาบาลวิชาชีพกับประสิทธิผลของหอผู้ป่วย กลุ่มตัวอย่างคือ พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลทั่วไป เขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 17 จำนวน 297 คน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือวิจัย

เป็นแบบสอบถาม มี 3 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลส่วนบุคคล 2) พฤติกรรมการพัฒนาตนเองของพยาบาลวิชาชีพ และ 3) ประสิทธิภาพของหอผู้ป่วย หาค่าความเที่ยงได้เท่ากับ 0.92 การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การหาค่าความถี่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

วิทยานิพนธ์หลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

* พยาบาลวิชาชีพ โรงพยาบาลสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช จังหวัดตาก

**อาจารย์ สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

***รองศาสตราจารย์ คณบดี คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

****รองศาสตราจารย์ สำนักทะเบียนและวัดผล มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ผลการวิจัยพบว่า พยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลทั่วไป เขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 17 มีพฤติกรรมการพัฒนาตนเองโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพของหอผู้ป่วยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับสูง

พฤติกรรมการพัฒนาตนเองโดยรวมของพยาบาลวิชาชีพมีความสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง ($r = 0.57$) กับประสิทธิผลของหอผู้ป่วยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

Abstract

The purposes of this research were to study self development behaviors of professional nurses, and the effectiveness of ward at general hospitals, the Inspection of Public Health Region 17, and to find the relationship between self development behavior of professional nurses and the effectiveness of ward. The sample of 297 professional nurses, were selected by the stratified random sampling technique. Research tool was the questionnaire on the demographic data, self development behaviors of professional nurses, and the effectiveness of ward. Its Cronbach's alpha reliability coefficient was 0.92. Data were analyzed using the percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation.

The findings showed that professional nurses rated their self development behaviors at the high level and the effectiveness of ward at the high level. There was significantly moderate positive correlation between self development behaviors and the effectiveness of ward ($r = 0.57$) at $p < .01$.

ความสำคัญของปัญหา

โรงพยาบาลเป็นองค์กรที่มีหน้าที่ให้บริการสุขภาพแก่ประชาชน นุคกลางผู้ให้บริการสุขภาพในโรงพยาบาลที่เป็นกลุ่มใหญ่ที่สุดคือพยาบาล การปฏิบัติงาน การพยาบาลมีลักษณะงานที่แตกต่างจากวิชาชีพอื่นคือ ต้องปฏิบัติงานตลอด 24 ชั่วโมง สุณี เชื้อสุวรรณ, 2542) พยาบาลมีหน้าที่ในการดูแลและช่วยเหลือมนุษย์เมื่อเจ็บป่วย การฟื้นฟูสภาพ การป้องกันโรค และการส่งเสริมสุขภาพ รวมถึงการช่วยเหลือแพทย์ทำการรักษาโรค โดยอาศัยหลักวิทยาศาสตร์และศิลปะการพยาบาล (สภาการพยาบาล, 2542) การทำหน้าที่ตามความรับผิดชอบดังกล่าวพยาบาลต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้บริการพยาบาลที่มีคุณภาพ ภายในขอบเขตแห่งวิชาชีพพยาบาล (มรกต ลิ้มวัฒนา, 2541) การพัฒนาตนเอง

ครอบคลุมการดำเนินการใดๆ ที่ปฏิบัติแล้วก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทักษะคนดี บุคลิกภาพในทางที่ดีขึ้น เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สุณี เชื้อสุวรรณ, 2542) สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543) ระบุแนวทางการพัฒนาตนเองใน 6 ด้านคือ การพัฒนาจิตใจ ร่างกาย สติปัญญา และความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ ศีกษิต (ทักษะการใช้ภาษา การใช้เหตุผล และการใช้เทคโนโลยี) สังคม และการพัฒนาวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลดีต่อคุณภาพการบริการและประสิทธิผลขององค์กรที่ปฏิบัติงานอยู่ ยุวราณี สุทธิบุญญาณ์ (2549) ได้เสนอตัวชี้วัดเพื่อประเมินประสิทธิผลขององค์กร ประกอบด้วย ผลลัพธ์เฉพาะบุคคล การบรรลุเป้าหมายของบุคคลและหน่วยงาน การปฏิบัติงานมี

ผลสัมฤทธิ์ และความพึงพอใจของผู้รับบริการ ภูมิภาค
ปรานมนตรี (2547) พบว่า ความสามารถในการปฏิบัติงาน
ของพยาบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของ
หอผู้ป่วยในระดับสูง ดังนั้นการพัฒนาตนเองของพยาบาล
ย่อมส่งผลถึงประสิทธิผลของหอผู้ป่วยและนำไปสู่ประสิทธิผล
ของโรงพยาบาลในภาพรวม ผู้วิจัยจึงสนใจวิจัยเรื่องนี้
เพื่อใช้ประโยชน์ในการพัฒนาบุคลากรพยาบาลและประสิทธิผล
ของการให้บริการในโรงพยาบาลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาพฤติกรรมกรรมการพัฒนาตนเองของพยาบาล
วิชาชีพ และประสิทธิผลของหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลทั่วไป
เขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 17
2. หาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการพัฒนา
ตนเองของพยาบาลวิชาชีพกับประสิทธิผลของหอผู้ป่วย
ในโรงพยาบาลทั่วไป เขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 17

สมมติฐานการวิจัย

พฤติกรรมกรรมการพัฒนาตนเองของพยาบาลวิชาชีพ
มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของหอผู้ป่วยในโรงพยาบาล
ทั่วไป เขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 17

วิธีดำเนินการวิจัย

ชนิดของงานวิจัย เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์
(Correlational research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ พยาบาลวิชาชีพ จำนวน 1,239 คน
ที่ปฏิบัติงานในหอผู้ป่วย ในโรงพยาบาลทั่วไป เขตตรวจ
ราชการสาธารณสุขที่ 17 ได้แก่โรงพยาบาลในจังหวัดตาก
สุโขทัย และเพชรบูรณ์ รวม 5 โรงพยาบาล

กลุ่มตัวอย่าง เลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบ
แบ่งชั้น (Stratified random sampling) ขนาดกลุ่ม
ตัวอย่างได้จากตารางของ Yamane (1973) ได้จำนวน
302 คน

เครื่องมือวิจัย เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
โดยใช้แนวคิดการพัฒนาดตนเองของสงวน สุทธิเลิศอรุณ
(2543) และการประเมินประสิทธิผลองค์กรการของยุวรัตน์
สุขวัญญาณ์ (2549) มี 3 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ
การศึกษา สถานภาพสมรส ประสบการณ์การทำงาน
รายได้ ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน หน่วยงานที่ปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการพัฒนาตนเองของพยาบาล
วิชาชีพ

ส่วนที่ 3 ประสิทธิผลของหอผู้ป่วย

เครื่องมือวิจัย ได้รับการตรวจความตรงเชิงเนื้อหา
โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และหาค่าความเที่ยงโดยใช้
สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha
coefficient) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามส่วนที่ 2
และ 3 เท่ากับ 0.92

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บข้อมูลตั้งแต่
วันที่ 1 มีนาคม ถึง 30 เมษายน พ.ศ. 2554

โครงการวิจัยได้รับการอนุมัติจากคณะทำงาน
จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สาขาพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช และได้รับอนุญาตเก็บ
ข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงพยาบาล 5 แห่ง ผู้วิจัย
ประสานงานกับหัวหน้ากลุ่มงานการพยาบาลของโรงพยาบาล
แต่ละแห่งและส่งแบบสอบถามจำนวน 302 ฉบับให้แก่
กลุ่มตัวอย่างตอบได้แบบสอบถามที่มีข้อมูลครบถ้วนกลับคืน
จำนวน 297 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.34

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าความถี่ ร้อยละ
ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์
สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ผลการวิจัย

พยาบาลวิชาชีพ ร้อยละ 99.3 เป็นผู้หญิง ร้อยละ
35.0 มีอายุในช่วง 31-35 ปี ร้อยละ 78.5 มีประสบการณ์
การทำงานมากกว่า 10 ปี ร้อยละ 89.2 สำเร็จการศึกษา
ในระดับปริญญาตรี

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมการพัฒนาตนเองของพยาบาลวิชาชีพ และประสิทธิผลของหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลทั่วไป เขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 17 พบว่า พฤติกรรม

การพัฒนาตนเองโดยรวม ของพยาบาลวิชาชีพมีอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, $SD = 0.36$) ในรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากเช่นกันทั้ง 6 ด้าน (ตาราง 1)

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับของพฤติกรรมการพัฒนาตนเองโดยรวมและรายด้านของพยาบาลวิชาชีพ (n = 297)

พฤติกรรมการพัฒนาตนเอง	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านสังคม	3.93	0.48	มาก
2. ด้านวิชาชีพ	3.91	0.49	มาก
3. ด้านร่างกาย	3.87	0.48	มาก
4. ด้านสติปัญญาและความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์	3.79	0.42	มาก
5. ด้านการศึกษิต	3.76	0.48	มาก
6. ด้านจิตใจ	3.53	0.47	มาก
พฤติกรรมการพัฒนาตนเองโดยรวม	3.80	0.36	มาก

ประสิทธิผลของหอผู้ป่วยโดยรวม พบอยู่ในระดับสูง ($\bar{X} = 3.95$, $SD = 0.42$) และในรายด้านทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับสูงเช่นกัน (ตาราง 2)

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับของประสิทธิผลโดยรวมและรายด้านของหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลทั่วไป เขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 17 (n=297)

ประสิทธิผลของหอผู้ป่วย	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านการบรรลุเป้าหมายของบุคคลและหน่วยงาน	4.05	0.54	สูง
ด้านการปฏิบัติงานมีผลสัมฤทธิ์สูง	3.95	0.48	สูง
ด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ	3.94	0.46	สูง
ด้านผลลัพธ์เฉพาะบุคคล	3.88	0.56	สูง
ประสิทธิผลของหอผู้ป่วยโดยรวม	3.95	0.42	สูง

2. ผลการหาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรม การพัฒนาตนเองของพยาบาลวิชาชีพกับประสิทธิผลของ หอผู้ป่วยในโรงพยาบาลทั่วไป เขตตรวจราชการสาธารณสุข ที่ 17 พบว่า พฤติกรรมการพัฒนาตนเองของพยาบาล วิชาชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับ ประสิทธิภาพของหอผู้ป่วย ($r = 0.57$) อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

การอภิปรายผลการวิจัย

พยาบาลวิชาชีพมีพฤติกรรมพัฒนาตนเอง โดยรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก อธิบายได้ว่าใน โรงพยาบาลทั่วไป เขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 17 พยาบาลวิชาชีพมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองในทุกด้าน เนื่องจากหน้าที่การให้บริการพยาบาลต้องมีคุณภาพตาม มาตรฐานการพยาบาล โดยมีปฏิสัมพันธ์กับผู้รับบริการ ครอบครัว ชุมชนและผู้ร่วมงานวิชาชีพอื่น ๆ อยู่ตลอดเวลา จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มี ความรู้และทักษะทางการพยาบาล รวมถึงการเพิ่มพูน ความรู้ต่างๆ ที่ทันสมัย ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (บุญใจ ศรีสถิตินรากร, 2550)

ประสิทธิผลของหอผู้ป่วยโดยรวมและในทุกด้าน พบว่า อยู่ในระดับสูง อธิบายได้ว่า ปัจจุบันประเทศไทยมี การปฏิรูประบบราชการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีการบริหารบุคคลากรแบบมุ่งเน้นผลงาน รวมทั้งปฏิรูป องค์การภาครัฐให้สามารถจัดบริการเป็นที่พึงพอใจของ ประชาชนมากขึ้น (อารีย์ อุณหสุทธยานนท์, 2551) อีกทั้ง โรงพยาบาลทั่วไป เขตตรวจราชการสาธารณสุขที่ 17 ทั้ง 5 แห่งเป็นโรงพยาบาลภาครัฐ ทำหน้าที่ตอบสนองนโยบาย หลักของกระทรวงสาธารณสุขในการพัฒนาคุณภาพอย่าง ต่อเนื่อง ส่งผลให้ประสิทธิผลของหอผู้ป่วยอยู่ในระดับสูง

พฤติกรรมการพัฒนาตนเองของพยาบาลวิชาชีพ มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางกับประสิทธิผล ของหอผู้ป่วยโดยรวม ($r = 0.57$, $p < .01$) ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานการวิจัย สอดคล้องกับผลการศึกษาของฉัตรพร ปรานมนตรี (2547) อาจเนื่องมาจากในปัจจุบันแต่ละ โรงพยาบาลใช้หลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์มีการ กำหนดตัวชี้วัดผลการดำเนินงานหลัก (Key performance indicators) ไว้อย่างชัดเจน และได้แนำนโยบายพัฒนาและ รับรองคุณภาพโรงพยาบาลมาใช้ และให้ความสำคัญกับ ทรัพยากรมนุษย์มากขึ้น (บุญใจ ศรีสถิตินรากร, 2550) ได้มีการพัฒนาศักยภาพและสมรรถนะของบุคลากรอย่าง จริงจังต่อเนื่อง จึงเป็นการกระตุ้นให้พยาบาลวิชาชีพมีการ พัฒนาตนเองโดยการเข้าร่วมประชุมวิชาการมากขึ้น ส่งผล ให้มีความรู้ความสามารถในงานวิชาชีพ มีการพัฒนางาน บริการให้ได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ เกิดประสิทธิผลในหอ ผู้ป่วยตามเป้าหมายที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารการพยาบาล ควรสนับสนุนให้พยาบาล วิชาชีพได้พัฒนาตนเองให้ครบทุกด้าน ได้แก่ จิตใจ ร่างกาย สติปัญญาและความเฉลียวฉลาดทางอารมณ์ คีชีต (ทักษะการใช้ภาษา การใช้เหตุผล และการใช้ เทคโนโลยี) สังคม และการพัฒนาวิชาชีพ เช่นจัดให้มีการ อบรมด้านคุณธรรม จริยธรรม และกำหนดมาตรการ ในการช่วยส่งเสริมการออกกำลังกายของพยาบาลวิชาชีพ เพื่อสร้างบรรยากาศในองค์กรพยาบาลให้เอื้อต่อการพัฒนา ด้านจิตใจ และร่างกายโดยมีการทำวิจัยเพื่อสำรวจปัญหา และอุปสรรคในการพัฒนาตนเองของบุคลากรทางการ พยาบาล

เอกสารอ้างอิง

- ฉฎาทร ปราณมนตรี. (2547). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการบริหารคุณภาพทั้งองค์กรของหัวหน้า หอผู้ป่วย ความสามารถในการทำงานของพยาบาลประจำการ กับประสิทธิผลของหอผู้ป่วยตามการรับรู้ของพยาบาล ประจำการ โรงพยาบาลศูนย์. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการพยาบาล, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- บุญใจ ศรีสถิตยน์รากูร. (2550). ภาวะผู้นำและกลยุทธ์การจัดการองค์การพยาบาลในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มรกต ลิ้มวัฒนา. (2541). แนวทางการพัฒนาตนเองของพยาบาลในยุคโลกาภิวัตน์. วารสารคณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 6(1), 48-50.
- ยุวราณี สุขวิญญาณ์. (2549). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุประสิทธิผลองค์กรของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวง สาธารณสุข. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2543). พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. กรุงเทพมหานคร: ทิพย์วิสุทธิ.
- สภาการพยาบาล. (2542). พระราชบัญญัติวิชาชีพการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2540. กรุงเทพมหานคร: ศิริยอดการพิมพ์.
- สุณี เชื้อสุวรรณ. (2542). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาตนเอง. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา อุตสาหกรรมและองค์การ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อนุวัฒน์ ศุภชุตินกุล. (2544). การพัฒนาคุณภาพบริการโรงพยาบาล. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สถาบันวิจัยระบบ สาธารณสุข.
- อารีย์ อุดมสุทธิยานนท์. (2551). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าหอผู้ป่วย การทำงาน เป็นทีมกับประสิทธิผลของหอผู้ป่วย โรงพยาบาลทั่วไป เขต 6 และเขต 7. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.